

Kaip pasaulio galingieji atima mūsų pinigus

Prof. dr. Rimvydas Jasinavičius, Mykolo Romerio universiteto dėstytojas

Atėjusi žiema ėmė žadinti Lietuvos žmonių protus, įkyriai kartodama aktualų klausimą: kodėl skaudžiai kyla beveik visos kainos: maisto, šildymo, degalų ir pan.?

„Finansiškai išprusę žmonės suvokia, kad oro pinigų emisija praskiedžia tikrųjų pinigų kiekį ir juos nuvertina, apgaudama ir nuskurdindama tikrųjų pinigų turėtojus“, – sako prof. dr. Rimvydas Jasinavičius, Mykolo Romerio universiteto dėstytojas.

Daugelis jų, net nebandydami išsiaiškinti tikrosios šio visuotinio reiškimo priežasties, skuba kaltinti gobšumu ir kitomis nuodėmėmis vietinius gamintojus, pardavėjus ir tiekėjus. Negaliu tvirtinti, kad jie be nuodėmių, tačiau turiu kategoriškai pareikšti, kad tikrosios lietuviškų kainų augimo kaltės liūto dalis – užsienyje.

KUR SLEPIASI LIŪTAS?

Žurnalo „Investuok“ 2011 m. lapkričio numeryje straipsnyje „Ko mus moko finan-

sinės krizės?“ bandžiau atkreipti skaitytojų dėmesį į tai, kad mūsų nacionalinė valiuta litas, sekdama paskui kitų šalių, ypač galimų, valiutas, vis sparčiau praranda realiąją vertę. Tai neišvengiamai atsitinka dėl to, kad šalia realiomis vertybėmis padengtų pinigų atsiranda vis didesnė dalis menamųjų pinigų, paremtų didėjančiomis valstybių skolomis. Kai kurie kiti autoriai tokių pinigų kilbę vadina emisija iš oro, tiesiog banknotų spausdinimo mašinos paleidimu.

Žmonės, į kurių rankas patenka tokie iš

oro išspausdinti banknotai, negali jų atskirti nuo tikrųjų, padengtų realiomis vertybėmis arba sukurtų ekonominiu derliumi. Jie kurį laiką jais naiviai pasitiki kaip tikraisiais.

Šis naivus pasitikėjimo menamaisiais arba iš oro cirkuliuoti paleistais pinigais laikas yra tiesiogiai proporcingas tuos pinigus vartojančių žmonių finansinio neišprusimo lygiui. Finansiškai išprusę žmonės suvokia, kad oro pinigų emisija praskiedžia tikrųjų pinigų kiekį ir juos nuvertina, apgaudama ir nuskurdindama tikrųjų pinigų turėtojus. Atsakomoji šių žmonių reakcija adekvati: jie kelia savo vertybių, keičiamų į nuvertėjusius pinigus, kainas.

Trumpai tariant, visuotinis kainų kilimas – natūralus suvokiančių tikrąją pinigų vertę žmonių atsakas į pinigų iš oro atsiradimą rinkoje.

Todėl liūtas, provokuojantis beveik visų kainų augimą, yra valstybių, įvykdžiusių pinigų iš oro emisijas, vadovai.

JAV DOLERIS – IŠ ORO

Didžiausią pinigų iš oro emisiją per pastaruosius trejus metus atliko Jungtinės Amerikos Valstijos prezidento Baracko Obamos iniciatyva. Per šį laikotarpį pasaulį papildomai užliejo 1,4 trln. JAV dolerių – ši suma viršija visų JAV pinigų emisijas, vykdytas visų jos prezidentų per visą šios šalies istoriją (apie 800 mlrd. dolerių).

Reakcija adekvati: keliami vertybių, keičiamų į nuvertėjusius pinigus, kaina.

Apie pusę tokios sumos, tik eurai, pridedo Europos centrinis bankas. Pasaulio finansų ekspertai tvirtina, kad dar trigubai tiek „negrynųjų“ pinigų įvairiausiomis valiutomis į emisiją papildomai paleido Vakarų bankų sistema, naudodamasi multiplikatoriaus mechanizmu.

Todėl galima spėti, kad dabar pasaulyje cirkuliuojančių legalių, bet emisija iš oro grįstų (nepadengtų realiomis vertybėmis) pinigų – nuo trijų iki penkių kartų daugiau nei tikrų. O gal ir dar daugiau!

AUKSO IR SIDABRO KAINŲ JAV DOLERIAIS KITIMAS KARTAIS

1 pav.

AUKSO IR SIDABRO KAINŲ KITIMAS KARTAIS NUO 2009 M. SAUSIO

2 pav.

KUO TAI GRESIA PASAULIUI

Pinigai, kurių didžiąją dalį sudaro iš oro pagamintieji, sunaikina pinigų tikrąją vertę ir esmę. Jie tiesiog išsigimsta, pavirsdami mažėjančio pasitikėjimo *mokėjimų priemonėmis*.

Iš pradžių tai pasireiškia didėjančia infliacija, vėliau ji pavirsta hiperinfliacija. Pastaroji sukelia chaosą ekonomikoje, drastiškai perskirsto visuomenės vertybes ir turtus, negailestingai daugumą jų nuskurdindama. Augantis skurdas pagimdo socialinius neramumus, keliančius revoliucijas, karus, pilietinių teisių praradimą kraštutinio autoritarizmo sąlygomis. Pasaulio istorijoje panašiai jau buvo.

Kainos ir toliau kils dėl įvedamų infliacijos, teisingiau sakant, lito nuvertinimo, mokesčių.

Negi žmonija pasmerkta nuolat kartoti savo protėvių klaidas? *Deja, taip: iš praeities klaidų ir patyrimo nepasisėmus išminties, neišvengiamos didėjančių klaidų pasekmės.*

KODĖL PINIGAI IŠ ORO ĮGYJA PAGREITĮ?

Todėl, kad tai gana paprastas būdas politikams apgauti savo ir kitų valstybių gyventojus, ypač tuos, kurie stokoja finansinio išprusimo. Žmonės, kurie nesuvokia tikrosios pinigų esmės ir nemoka apskaičiuoti jų vertės, naiviai mano, kad JAV doleris ir Afrikoje doleris, turintis didelę perkamąją galią, adekvačią skaičiumi, parašytam abiejose jo pusėse.

Deja, tai buvo tik tada, kai tas doleris buvo leidžiamas pagal aukso standartą. Tai reiškė, kad už vieną dolerį visada buvo galima nusipirkti apie vieną gramą aukso. 1971 m. JAV prezidentui Richardui Nixonui panaikinus valstybės prievolę išleistus dolerius dengti pastoviu aukso svoriu, aukso standartas visoms valiutoms išnyko. Visų pasaulio valstybių vadovai ėmė naudotis šia galimybe papildyti tikrųjų pinigų savo šalyje stoką emisijomis iš oro. Tai lengvas ir greitas būdas duoti pinigų tiems, kuriems labai reikia. O kad tokie pinigai netikri, nei jų gaunantys, nei juos dalijantys dažnai nesuvokia. Išskyrus vieną kitą.

Tačiau už pinigus iš oro, faktiškai tikrųjų pinigų falsifikatus, kažkas turi sumokėti. Ir sumoka: priimdami juos kaip tikrus pinigus, atiduodami už juos tikrąsias vertybes iki emisijos buvusiomis proporcijomis, neįvertindami faktinio jų nuvertėjimo.

Tačiau žmonės, žinantys dolerio ar kitų pinigų nuvertėjimo lygį, atitinkamai koreguoja savo parduodamų vertybių kainas. Pirmiausiai į faktinį pinigų nuvertėjimą sureaguoja tauriųjų metalų aukso ir sidabro kainos.

1 pav. pavaizduotas aukso ir sidabro kainų JAV doleriais kitimas nuo 1971 m., panaikinus dolerių aukso standartą. Geltonoji kreivė parodo, kad nekintančios vertės aukso kaina per pastaruosius 42 metus pakilo beveik 50 kartų, o sidabro – 20 kartų!

Analizuojant šias kreives lengva pastebėti, kad aukso ir sidabro kainos ypač sparčiai kilo pastaruosius trejetą metų, t. y. B. Obamos prezidentavimo metu (2 pav.).

Matome, kad per pastaruosius trejus metus auksas pabrango dar du kartus, o sidabras – net tris kartus. Tačiau klaida manyti, kad auksas ir sidabras turi stebuklingų galių brangti.

NE KAINOS KYLA, O PINIGAI PINGAI!

Beveik visų kainų kilimo priežastis viena: pinigų vertei krintant, mainant juos į įvairiausias vertybes, t. y. jas perkant, mažesnės vertės pinigų reikia vis daugiau, tai ir atspindi visuotinis kainų kilimas.

O pinigų nuvertėjimo tikrasis kaltininkas, tos pinigų emisijos, nepadengtos realiu ekonominiu derliumi, paprasčiau tariant, pinigų iš oro, autoriai – valstybių vadovai.

Galingiausių valstybių vadovai turi prioritetą pinigų iš oro leisti neat-sižvelgdami į mažųjų valstybių interesus. Jie, įvairiais būdais priversdami susieti nacionalines valiutas su doleriais ar eurai, finansiškai apmokestina tų valstybių gyventojus pinigų nuvertėjimo ir infliacijos mokesčiais.

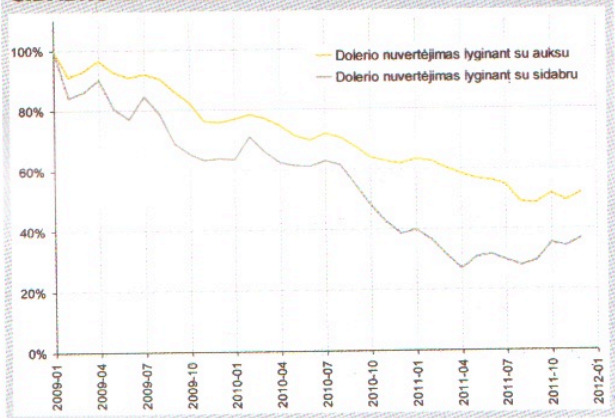
Taigi litų vertė, kurių emisija paremta valiutų valdybos modeliu, tiesiogiai ir glaudžiai priklauso nuo euro vertės kitimo. Krintant euro vertei tiek pat krinta ir litas. 4 pav. pavaizduotas aukso ir sidabro kainų kilimas eurai, krintant jų vertei, o 5 pav. – lito vertės dinamika susiejus jį su euru.

Centrinis Europos bankas skelbia, kad skolų krizės apimtoms valstybėms (Graikijai, Portugalijai, Ispanijai, Italijai ir kitoms) gelbėti būtina sudaryti trilijonų eurų dydžio pagalbos fondą. Aišku, kad tai bus daroma įprastu būdu: eurų emisija iš oro.

Tad ruoškimės – kainos Lietuvoje ir toliau kils visai ne dėl vietinių pardavėjų savivalės, o dėl Europos Sąjungos vadovų įvedamų slaptų *infliacijos*, teisingiau sakant, *lito nuvertinimo, mokesčių*. Tie nuolat augantys mokesčiai atima ir toliau atims visų mūsų pinigų, versdami mokėti už tos pačios vertės produkciją vis didesnes kainas. Kaip sakoma, prieš galingą reketininką nepapūsi.

Išmintingieji žino būdus tam pasipriešinti, bet tai jau kito straipsnio tema. ■

JAV DOLERIO NUVERTĖJIMAS, VERTINANT AUKSO IR SIDABRO KAINOMIS 3 pav.

AUKSO IR SIDABRO KAINŲ EURAIS KITIMAS 4 pav.

LITO NUVERTĖJIMAS DĖL EURO VERTĖS KRITIMO 5 pav.

